

Ləman Elimxan ALLAHVERDİYEVA

Qərbi Kaspi Universiteti, magistrant

E-mail: lamanallaverdiyev@gmail.com

DÜNYA İQTİSADİYYATINDA BEYNƏLXALQ MALİYYƏ KREDİT TƏŞKİLATLARI-NIN ROLUNUN TƏŞKİLİ

Xülasə

Tədqiqat işinin məqsədi beynəlxalq maliyyə kredit təşkilatlarının təsnifatını aparmaq və dünya iqtisadiyyatının kreditləşmə mexanizminin idarə edilməsi sisteminin tədqiq edilməsidir. İkinci Dünya Müharibəsindən sonra ölkələr arasında sürətli beynəlxalq maliyyə əməkdaşlığı yarandı. Beləliklə, çoxlu və eyni zamanda çox mühüm beynəlxalq maliyyə kredit təşkilatları yaradıldı. Nəticədə bu təşkilatlar üzv ölkələrin həm iqtisadi, həm də siyasi həyatında böyük rol oynamışlar. Ümumiyyətlə, dünyada ilk yaranan və ölkə iqtisadiyyatında böyük rola malik olan Dünya Bankı və Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) ən mühüm beynəlxalq maliyyə qurumları sırasındadır. Beynəlxalq maliyyə kredit təşkilatlarının yaradılmasının inkişaf məqsədi müharibədən sonra Avropa ölkələrinin iqtisadiyyatlarının yenidən qurulmasını təmin etməklə iqtisadi böhranların qarşısını almaq və eyni zamanda bu institutları yaratmaqla yeni dövlətlərin sürətli iqtisadi inkişafını təmin etmək idi.

Açar sözlər: Kredit, maliyyə, bank, iqtisadiyyat, valyuta, təşkilat, ticarət, islahatlar.

UOT: 338

JEL: F-52

DOI: <https://doi.org/10.54414/TDDT3232>

Giriş

Beynəlxalq maliyyə kredit təşkilatları dünya ölkələri səviyyəsində fəaliyyət göstərən, kommer-siya məqsədi daşımayan və birdən çox dövləti əhatə edən, lakin dövlət mahiyyəti daşımayan hər cür təşkilatdır. Bu təriflə beynəlxalq təşkilatlara həm hökumətlərarası, həm də qeyri-hökumət beynəlxalq təşkilatları (təşkilatlar) daxildir. Lakin ümumiyyətlə də məənaya üstünlük verilir və beynəlxalq təşkilat deyildikdə yalnız hökumətlərarası beynəlxalq təşkilatlar başa düşülür. Bunlar dövlətlər arasında yaradılır və beynəlxalq hüquq normalarına tabedir. Beynəlxalq birliklərdən ibarət olan qeyri-hökumət beynəlxalq təşkilatları müxtəlif millətlərdən olan fiziki və ya ictimai şəxslər arasında yaradılır və beynəlxalq səviyyədə fəaliyyət göstərir, lakin heç bir dövlətlərarası müqavilələrin predmetini təşkil etmir və müxtəlif milli hüquqi nizamnamələrə tabedirlər. Beynəlxalq təşkilatlar mücərrəd ideal deyil, daha çox öz üzvlərinin üzlüyüdürlər. Ona görə də onlara verilən imkan və səlahiyyətlərlə dövlətlərə və beynəlxalq münasibətlərə birbaşa və dolayı təsir göstərilir.

Əsas hissə

Əsas maliyyə mənbələrindən biri beynəlxalq qeyri-kommersiya agentlikləridir. Asiya İnkişaf Bankı, Afrika İnkişaf Bankı və Fondu və Karib İnkişaf Bankı kimi bir neçə regional inkişaf bankı var. Bu agentliklərin əsas məqsədi məhsuldar inkişaf layihələrini maliyyələşdirmək və ya müəyyən bir regionda iqtisadi inkişafı təşviq etməkdir. Məsələn, Amerikalərarası İnkişaf Bankının əsas məqsədi Latın Amerikası üzvü olan ölkələrin iqtisadi inkişafını sürətləndirməkdir. Ümumiyyətlə, həm dövlət, həm də özəl qurumlar, məqbul dərəcələr və şərtlərlə özəl vəsait olmadıqda, bu cür agentliklərdən borc götürə bilirlər. Faiz dərəcəsi agentlikdən agentliyə dəyişə bilsə də, bu kredit dərəcələri çox cəlbədicidir və çox tələb olunur [4].

Bu prosesdə maliyyə resursları inkişaf etməkdə olan ölkələrin bu yardım vasitəsilə digər az şanslı ölkələrin inkişaf prosesinə töhfə verməsinə imkan verəcək səviyyəyə yüksələcəyi ümidi ilə inkişaf etməkdə olan ölkələrə yönəldilir. Yaponiya tam dövryə girmiş ölkənin əsas nümunəsidir. Borcalan

kimi Yaponiya indi bu üç təşkilat üçün əsas kreditordur. Cənubi Koreya təxminən dördüdə bir əsr əvvəl Yaponiyaya bənzər bir istiqamətdə irəliləyir.

Dünya Bankı qrupu, İkinci Dünya Müharibəsinin sonunda (1944) üzv ölkələrin yenidən qurulması və inkişafı üçün uzunmüddətli kapital təmin etmək üçün yaradılmış çoxmillətli maliyyə institutudur. Qrup transmilli korporasiyalar üçün vacibdir, çünki o, özəl bizneslərin podratçılar və malların və mühəndislik ilə bağlı xidmətlərin təchizatçıları kimi çıxış edə biləcəyi milyardlarla dollar cəlb edən iqtisadi inkişaf layihələrinin planlaşdırılması və maliyyələşdirilməsinin böyük hissəsini təmin edir. Bankın yaradılmasında məqsəd bunlardır:

- Müharibə nəticəsində dağılmış və ya pozulmuş iqtisadiyyatların bərpası, istehsal müəssisələrinin sülh dövrünün ehtiyaclarına qaytarılması və inkişafın və ya istehsal müəssisələrinin və az inkişaf etmiş ölkələrdə resurslar.

- Zəmanətlər və ya özəl investorlar tərəfindən verilən kreditlərdə və digər investisiyalarda iştirak etməklə özəl xarici investisiyaları təşviq etmək; və xüsusi kapital əqlabatan şərtlərlə mövcud olmadıqda, öz kapitalından, onun cəlb etdiyi vəsaitlərdən və onun digər resurslarından, uyğun şərtlərlə, istehsal məqsədləri üçün maliyyə təmin etməklə, özəl investisiyaları əlavə etmək.

- Üzvlərin məhsuldar resurslarının inkişafı üçün beynəlxalq sərmayələri təşviq etməklə beynəlxalq ticarətin uzunmüddətli balanslaşdırılmış böyüməsini və tədiyə balansında tarazlığın qorunmasını təşviq etmək, bununla da məhsuldarlığın, həyat səviyyəsinin və əmək şəraitinin yüksəldilməsinə kömək etmək. onların əraziləri.

- Beynəlxalq kreditlərə münasibətdə onun verdiyi və ya zəmanət verdiyi kreditləri başqa kanallar vasitəsilə təşkil etmək ki, irili-xırdalı daha faydalı və təxirəsalınmaz layihələr ilk növbədə həll olunsun.

- Beynəlxalq investisiyaların üzvlərin ərazilərində biznes şəraitinə təsirini nəzərə alaraq öz əməliyyatlarını aparmaq və müharibədən sonrakı illərdə müharibə dövründən sülh iqtisadiyyatına rəvan keçidə kömək etmək.

Dünya Bankı Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (BYİB) və Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyasıdır (BİA). BYİB-in iki filialı var, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası (IFC) və Çoxtərəfli İnvestisiya Zəmanəti Agentliyi (MIGA). Bank, BMK və MIGA bəzən Dünya Bankı Qrupu adlandırılır [2].

BYİB 1945-ci ildə BVF ilə birlikdə dünya iqtisadiyyatının yenidən qurulmasına kömək etmək üçün yaradılmışdır. O, 151 ölkənin hökumətlərinə məxsus idi və onun kapitalı həmin hökumətlərin tabeliyindədir; o, dünya kapital bazarlarında borc vəsaitlərinin cəlb edilməsi yolu ilə borc alanlara kreditlərin qaytarılmasından əldə edilən gəlirlərdən, eləcə də bölüşdürülməmiş mənfəətdən vəsait təmin edir. Maliyyələşdirmə zamanı bankın əsas məqsədi yenidənqurma və inkişafda fəaliyyət göstərmək üçün beynəlxalq maliyyələşdirmə vasitəsi kimi xidmət etmək idi. Avropanın yenidən qurulmasına təkan verən Marşal Planı sayəsində Bank öz səylərini inkişaf etməkdə olan ölkələrə yönəldə bildi [6].

Ümumiyyətlə, BYİB hökumətə həmin ölkənin iqtisadi infrastrukturunu, məsələn, yollar və enerji istehsal edən obyektləri inkişaf etdirmək məqsədilə borc verir. Vəsaitlər iqtisadi və sosial inkişafın daha qabaqcıl mərhələlərində olan inkişaf etməkdə olan ölkələrə yönəldilir. Həmçinin, vəsaitlər yalnız BVF üzvlərinə borc verilir, adətən özəl kapital əqlabatan şərtlərlə mövcud olmadıqda. Kreditlər ümumiyyətlə beş il güzəşt dövrünə malikdir və on beş və ya daha az il müddətində geri qaytarılır. BYİB yardımı alan layihələr adətən ağır sənaye avadanlıqlarının idxalını tələb edir və bu, bir çox ABŞ mallarının ixrac bazarını təmin edir. Ümumiyyətlə, bank kreditləri yalnız xarici konvertasiya olunan valyutalarda idxal ehtiyaclarını ödəmək üçün verilir və uzunmüddətli məzənnələrlə həmin valyutalarda ödənilməlidir. Hökumət yeni azad sənaye zonalarının inkişafı və mövcud zonaların genişləndirilməsi üçün səmərəli və hərtərəfli strategiyanın formalaşdırılmasına və həyata keçirilməsinə köməklik göstərmişdir; işsizliyin azaldılması, valyuta gəlirlərinin artırılması və daxili iqtisadiyyatla geri əlaqələrin gücləndirilməsi; müddətli maliyyə çatışmazlığının aradan qaldırılması; və azad zonaların maliyyələşdirilməsi, tənzimlənməsi və təşviqi ilə məşğul olan qurumların potensialının təkmilləşdirilməsi.

Dünya Bankı ətraf mühit və qadın problemlərinə xüsusi operativ diqqət yetirir. Nəzərə alsaq ki, Bankın əsas missiyası inkişaf etməkdə olan üzv ölkələrdə insanların həyat keyfiyyətini dəstəkləməkdir, ətraf mühit və qadın problemlərinin niyə getdikcə daha çox diqqət çəkdiyini anlamaq asandır. Ətraf mühitə gəldikdə isə, Bankın narahatlığı onun inkişaf fondlarının resipiyent ölkələr

tərəfindən ekoloji cəhətdən məsuliyyətli şəkildə istifadə olunmasıdır. Daxili narahatlıqlar, eləcə də xarici qrupların təzyiqi ətraf mühitlə bağlı əhəmiyyətli tədqiqat və layihələrə cavabdehdir [7].

Xüsusilə İnkişafda olan Qadınlar (WID) kimi tanınan qadın problemləri kateqoriyası insan resurslarına daha böyük diqqətin bir hissəsidir. İnsan kapitalının təkmilləşdirilməsinin və ailələrin rifahının yaxşılaşdırılmasının vacibliyi inkişafın əsas aspekti kimi qəbul edilir. WID təşəbbüsü 1988-ci ildə yaradılıb və qadınların məhsuldarlığını və gəlirlərini artırmağa yönəlib. Qadınların problemləri üçün bank kreditləri daha çox təhsil, əhali, səhiyyə, qidalanma və kənd təsərrüfatı sahələrində özünü göstərir. BİA 1960-cı ildə Dünya Bankı Qrupunun bir hissəsi kimi İYİÖ-lərə BYİB-in təklif edə biləcəyindən daha liberal əsasda maliyyə dəstəyi göstərmək üçün yaradılmışdır. BİA-ya 137 üzv ölkə daxildir, baxmayaraq ki, BYİB-in bütün üzvləri BİA-ya qoşulmaqda sərbəstdirlər. BİA-nın vəsaitləri inkişaf etmiş üzvlərinin abunələrindən və BYİB-in gəlirlərindən gəlir. Kredit şərtləri adətən faizsiz 40 ildən 50 ilə qədər uzadılır. Ödəniş on illik güzəşt dövründən sonra başlayır və konvertasiya olunduğu müddətcə yerli valyutada ödənilə bilər. Kreditlər yalnız dünyanın ən kasıb ölkələrinə, adambaşına illik ümumi milli məhsulu 480 dollar və ya daha az olan ölkələrə verilir. 40-dan çox ölkə BİA-nın maliyyələşdirilməsi üçün uyğundur [8].

BİA layihəsinə misal olaraq 1989-cu ildə ölkənin kənd təsərrüfatı tədqiqat sisteminin bərpasının uzunmüddətli prosesinin birinci mərhələsinə həyata keçirmək üçün Tanzaniyaya təsdiq edilmiş 8,3 milyon dollar krediti göstərmək olar. Bir neçə ölkədən, eləcə də digər çoxtərəfli kredit təşkilatlarından birgə maliyyələşdirmə gözlənilir. BİA-nın resursları BYİB-dən ayrı olsa da, onun ayrıca işçi heyəti yoxdur. Kreditlər BYİB tərəfindən həyata keçirilən layihələrə oxşar layihələr üçün, lakin daha asan və daha sərfəli kredit şərtləri ilə verilir. Daha əvvəl qeyd edildiyi kimi, Dünya Bankı/BİA yardımı tarixən infrastrukturun inkişafı üçün olmuşdur. Görünür, indiki diqqət inkişaf etməkdə olan ölkələrin yoxsul kütlələrinin daha məhsuldar olmasına və inkişaf prosesində fəal iştirakına kömək etməkdir. Şəhərlərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına və kiçik sənaye müəssisələrinin məhsuldarlığının artırılmasına daha çox diqqət yetirilir. BMK 1956-cı ildə yaradılmışdır. BMK-nın üzvü olan 133 ölkə var və o, hüquqi və maliyyə cəhətdən BYİB-dən ayrılır,

baxmayaraq ki, BYİB BMK-ya bəzi inzibati və digər xidmətlər göstərir. BMK-nın əsas vəzifələri aşağıdakılardır [5]:

- Standbay və anderrayting razılaşmalarını həyata keçirməklə yerli kapital bazarlarının inkişafını təşviq etmək;
- özəl nəzarət olunan maliyyə şirkətlərinə maliyyə və texniki yardım göstərməklə beynəlxalq kapital axınını stimullaşdırmaq.

Kreditlər inkişaf etməkdə olan üzv ölkələrdə özəl firmalara verilir və adətən yeddi ildən on iki ilədək müddətə verilir. BMK-nın əsas xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, onun kreditləri özəl müəssisələrə verilir və investisiyalar özəl bizneslə birgə həyata keçirilir. BMK tərəfindən qoyulan vəsaitlərlə yanaşı, yerli və xarici investorlar tərəfindən də eyni layihələrə vəsait qoyulur.

Dünya Bankı dünyanın ən böyük inkişaf yardımı mənbəyidir və müştəri ölkələrinə hər il təxminən 30 milyard dollar kredit verir. Bank hər bir inkişaf etməkdə olan ölkəyə fərdi olaraq sabit, davamlı və ədalətli inkişaf yoluna çıxmağa kömək etmək üçün maliyyə resurslarından, yüksək təlim keçmiş heyətdən və geniş bilik bazasından istifadə edir. Əsas diqqət ən yoxsul insanlara və ən yoxsul ölkələrə bütün müştəriləri üçün kömək etməkdir, bank aşağıdakılara ehtiyacı vurğulayır:

- insanlara, xüsusən də əsas sağlamlıq və təhsil vasitəsilə investisiya;
- ətraf mühitin qorunması;
- özəl biznesin inkişafının dəstəklənməsi və təşviq edilməsi;
- hökumətlərin keyfiyyətli xidmətləri səmərəli və şəffaf şəkildə təqdim etmək qabiliyyətinin gücləndirilməsi;
- investisiya və uzunmüddətli planlaşdırma üçün əlverişli sabit makroiqtisadi mühitin yaradılması üçün islahatların təşviq edilməsi;
- yoxsulluğun azaldılmasının əsas elementləri kimi sosial inkişafa, inklüzivliyə, idarəetməyə və institutların qurulmasına diqqət yetirmək.

Bank həmçinin ölkələrə özəl sərmayələri cəlb etmək və saxlamaq üçün əsas şərtləri gücləndirmək və saxlamaqda kömək edir. Bankın dəstəyi ilə - həm kredit, həm də məsləhət - hökumətlər ümumi iqtisadiyyatlarında islahatlar aparır və bank sistemlərini

gücləndirirlər. Onlar özəl investisiyaların cəlb edici-
liyini və məhsuldarlığını artıran insan resurslarına,
infrastruktura və ətraf mühitin mühafizəsinə
sərmayə qoyurlar. Dünya Bankının zəmanətləri,
MICA-nın siyasi risk sığortası və BMK-nın səhm
investisiyaları ilə əməkdaşlıq vasitəsilə investorlar
risklərini minimuma endirir və inkişaf etməkdə olan
ölkələrə və bazar əsaslı iqtisadiyyata keçid edən
ölkələrə investisiya qoymaq üçün rahatlıq tapırlar.

Dünya Bankı öz inkişaf proqramları üçün dünya
kapital bazarlarını istifadə etməklə və BİA-da, daha
varlı üzv hökumətlərin töhfələri vasitəsilə pul toplayır.
Bankın illik kreditlərinin təxminən dördüdə
üçünü təşkil edən BYİB, demək olar ki, bütün pul-
larını maliyyə bazarlarında toplayır. Dünyanın ən
ehtiyatlı və mühafizəkar şəkildə idarə olunan ma-
liyyə institutlarından biri olan BYİB dünyanın hər
yerindən pensiya fondlarına, sığorta şirkətlərinə,
korporasiyalara, digər banklara və fiziki şəxslərə
AAA dərəcəli istiqrazlar və digər borc qiymətli ka-
ğızlarını satır. BYİB öz borcalanlarından onun borc-
lanma dərəcəsini əks etdirən dərəcələrlə faiz alır. Kre-
ditlər 15 ildən 20 ilədək qaytarılmalıdır; əsas borcun
ödənilməsinə başlamazdan əvvəl üç ildən beş ilədək
güzəşt müddəti var.

BİA BYİB ilə eyni üsullarla, lakin faizsiz kre-
ditlərdən (bunlar BİA kreditləri kimi tanınır),
texniki yardımdan və siyasətlə bağlı məsləhətlərdən istifadə etməklə böyüməni təşviq
etməyə və yoxsulluğu azaltmağa kömək edir. BİA kreditləri bütün Bank kreditlərinin təxminən
dördüdə birini təşkil edir. Borcalanlar inzibati
xərcləri ödəmək üçün kreditin 1 faizindən az ko-
missiya ödəyirlər. 10 illik güzəşt müddəti ilə 35-
40 ilə qaytarılması tələb olunur. Təxminən 40
ölkə BİA-nın maliyyələşdirməsinə töhfə verir və
hər üç ildən bir yenilənir. BİA-nın maliyyələşdi-
rilməsi BYİB-in kimi ehtiyatlı, mühafizəkar və
ehtiyatlı şəkildə idarə olunur. BYİB kimi, heç
vaxt BİA krediti üzrə defolt olmamışdır.

Dünya Bankına 180-dən çox üzv ölkə daxil-
dir. Üzv ölkələr Dünya Bankında son qərar
vermə səlahiyyətini daşıyan səhmdarlardır. Hər
bir üzv ölkə bu vəzifələri yerinə yetirmək üçün
bir qubernator və bir alternativ qubernator təyin
edir. Adətən maliyyə və ya planlaşdırma nazirləri
kimi məmurlar olan qubernatorlar hər payız Ban-
kın illik iclaslarında görüşürlər. Onlar Bankın
əsas siyasət məsələləri ilə bağlı qərar verir, ölkə
üzvlərini qəbul edir və ya fəaliyyətini dayandırır,

nizamnamə kapitalında dəyişikliklər barədə
qərar verir, BYİB-in xalis gəlirinin bölüşdür-
ülməsini müəyyən edir və maliyyə hesabatlarını
və büdcələrini təsdiqləyir [3].

BVF digər üzvlər qarşısında maliyyə
öhdəliklərini yerinə yetirməkdə çətinlik çəkən
üzvlərə pul borc verir, lakin bu şərtlə ki, onlar bu
çətinlikləri özlərinin və bütün üzvlərin xeyrinə
aradan qaldırmaq üçün iqtisadi islahatlar həyata
keçirsinlər. Geniş yayılmış təsəvvürün əksinə
olaraq, BVF öz üzvlərinin daxili iqtisadi si-
yasətləri üzərində effektiv səlahiyyətə malik de-
yil. BVF-nin səlahiyyəti üzvdən öz monetar və
fiskal siyasətləri haqqında məlumatı açıqlamağı
tələb etmək və mümkün qədər yerli valyutanın
xarici valyutaya dəyişdirilməsinə və digər
üzvlərə ödənişlərin aparılmasına məhdud-
iyyətlərin qoyulmasından çəkinməkdən
ibarətdir.

Beynəlxalq Valyuta Sisteminin kreditləşdi-
rilməsində bir sıra böyük nailiyyətlər var. Məsələn,
o,

- sürətlə artan ticarət və investisiya həcmi-
nin davamlı olması;
- beynəlxalq ticarətdə dəyişikliklərə uyğun-
laşmaqda çeviklik nümayiş etdirdi;
- səmərəli olduğunu sübut etdi (hətta ticarət
üçün ehtiyatların faizlərinin azaldığı halda);
- dözümlü olduğunu sübut etdi (1971-ci ildən
əvvəlki bir sıra böhranlardan, spekulyativ və bir
neçə iş dövrünün aşağı-yuxarı yelləncəklərindən sağ
çıxdı);
- artan dərəcə və ya beynəlxalq əməkdaşlığa
icazə verilir;
- islahatlara və təkmilləşdirmələrə uyğunlaş-
maq qabiliyyətinin yaradılması.

Asiya İnkişaf Bankı 1966-cı ildə 31 üzv hökumət
tərəfindən Asiya və Sakit Okean regionunun sosial
və iqtisadi tərəqqisini təşviq etmək üçün yaradılmış
çoxtərəfli inkişaf maliyyə institutudur. Bank kiçik
və ya az inkişaf etmiş ölkələrin ehtiyaclarına xüsusi
diqqət yetirir və regional/regional olmayan milli
proqramlara üstünlük verir [1].

1960-cı ilin əvvəlində Asiya və Uzaq Şərq üzrə
Birləşmiş Milli İqtisadi Komissiyası (UNECFAE)
Asiya və Sakit Okean regionunun illik bir milyard
ABŞ dolları kəsirinin olduğunu təxmin etdi. AİB bu
boşluğu doldurmaq üçün yaradılıb. Açıqlaş iclası To-
kiyoda keçirilib və yeni adlandırılan bank Manilada

(Filippin) quraşdırılıb. İlk Prezident cənab Wanata-nade idi və onun ilk illərində bank İnkişaf etməkdə olan Üzv Ölkələrin (DMC) sosial və iqtisadi şərtlərini daha dolğun başa düşmək üçün regional sorğular keçirdi.

1974-cü ildə bankın maliyyə vəsaitlərini sadələşdirmək üçün Asiya İnkişaf Fondu yaradıldı. 1972-76-cı illər ərzində Bankların DMC-lərə olan öhdəliyi 316 milyon dollardan 776 milyon dollara yüksəldi. 70-ci illərin sonlarında bank regionda yoxsulluğun azaldılması üçün əlavə strategiyanın işlənilib hazırlanması zərurətini dərk etdi, ona görə də onlar Bankın iştirakı üçün çox kiçik layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün sərfəli vasitə olan çoxlayihəli kreditlər konsepsiyasını təkmilləşdirdilər.

1978-ci ildə Asiya İnkişaf Fondu 2,15 mlrd. 1986-cı il Bank üçün əlamətdar bir il oldu, çünki Çin Xalq Respublikası Banka qoşuldu və Hindistan ilk kreditini aldı. Özəl Sektor müəssisələrinə bir kredit verilməsi üçün ICICI-yə (Hindistanın İnvestisiya Kredit və İnvestisiya Korporasiyası) \$100 milyon. 1993-cü ildə illik kredit öhdəlikləri 5 milyard dollara yüksəldi və 1991-ci ilə qədər ümumi məbləğ 1039 layihə üçün 37,6 milyard dollar oldu. Borc-lanma cəbhəsində 1991-ci ildə Bank kapital bazar-larında və ya Honq-Konq, Sinqapur və Taybeydə 300 milyon ABŞ dolları məbləğində təklif olan Dra-gon İstiqrazlarını təklif etdi. Hazırkı Prezident 1999-cu ilin yanvarında vəzifəyə gəlməzdən əvvəl Yapo-niyanın Beynəlxalq Məsələlər üzrə Maliyyə Naziri-nin keçmiş müavini olmuş cənab Tadao Çinodur. Son 41 il ərzində bankın üzvlərinin sayı 31-dən 57-yə yüksəlib, onlardan 41-i region daxilində, 16-sı isə regiondan kənardadır. Bank kiçik və ya az inkişaf etmiş ölkələrin ehtiyaclarına xüsusi diqqət yetirir və regional, subregional və milli layihə və proqramlara üstünlük verir.

Bankın əsas funksiyaları bunlardır:

- İnkişaf etməkdə olan Üzv Ölkələrin (DMCS) iqtisadi və sosial inkişafı üçün kreditlər və kapital investisiyalarını genişləndirmək;
- İnkişaf layihə və proqramlarının hazırlanması və icrası və məsləhət xidmətləri üçün texniki yardım göstərmək;
- İnkişaf məqsədləri üçün dövlət və özəl ka-pitalın investisiyasını təşviq etmək və asanlaşdırmaq; və

- DMC-lərinin inkişaf siyasətlərinin və planlarının koordinasiyasında yardım üçün mü-raciətlərə cavab vermək.

Nəticə

Bütün beynəlxalq maliyyə təşkilatları arasında ən çox tanış olanı rəsmi olaraq Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (BYİB) kimi tanınan Dünya Bankıdır. Dünya Bankının hüquqi və ma-liyyə cəhətdən bir-birindən fərqlənən iki filialı var, Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyası (BİA) və Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası (IFC). Əlavə 1 BYİB, BİA və BMK-nın məqsədləri, üzv ölkələri, kredit şərtləri, kreditləşdirmə şərtləri və digər təfər-rüatlar baxımından müqayisəsini təqdim edir. Hər üç təşkilatın eyni mərkəzi məqsədləri var: yoxsul və ya inkişaf etməkdə olan ölkələrdə həyat standartla-rını və məhsuldarlığı inkişafın özünü təmin edən səviyyəyə yüksəlməsinə kömək etməklə iqtisadi və sosial tərəqqiyə kömək etmək. Bu ümumi məqsədə çatmaq üçün Dünya Bankı, BİA və BMK-nın bir-biri ilə əlaqəli üç funksiyası var və bunlar borc vermək, məsləhət vermək və başqaları tərəfindən in-vestisiyaları stimullaşdırmaq üçün katalizator kimi xidmət etməkdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Babb, Sarah, The Inter-American Deve-lopment Bank, 2021, 243–255.
2. Afşar A., Finansal Gelişme İle Ekonomik Büyüme, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 36, 2007, s 188-198.
3. Candan E., Dünya Bankası, Genel Esaslar, Proje Kredilerinin Özellikleri, Sayıştay Dergisi, 58, 2005. ss.41-65.
4. Halışçelik E., Dünya Bankasının yapısı, Yük-sek Lisans Tezi, Adana. 2008
5. Robert K, World Bank Independence, 10 (2): 2006, 224–40
6. Tünsoy, Okan, Dünya Bankası'nın Yapısı, Etüt Raporu, Ankara 2005
7. Woods, The Globalizers, World Bank, and Their Borrowers. Cornell University Press, 2006.
8. <https://www.worldbank.org/ext/en/home>

Западно-Каспийский Университет, Магистрант

E-mail: lamanallaverdiyev@gmail.com

ОРГАНИЗАЦИЯ РОЛИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ФИНАНСОВО-КРЕДИТНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В МИРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ

Резюме

Целью исследовательской работы является классификация международных финансово-кредитных организаций и изучение системы управления кредитным механизмом мировой экономики. После Второй мировой войны возникло быстрое международное финансовое сотрудничество между странами. Таким образом, были созданы многочисленные и одновременно очень важные международные финансово-кредитные организации. В результате эти организации сыграли важную роль как в экономической, так и в политической жизни стран-членов. В целом Всемирный банк и Международный валютный фонд (МВФ), которые появились первыми в мире и играют важную роль в экономике страны, относятся к числу важнейших международных финансовых институтов. Целью развития создания международных финансово-кредитных организаций было предотвращение экономических кризисов путем обеспечения восстановления экономики европейских стран после войны и в то же время обеспечение быстрого экономического развития новых государств путем создания этих институтов.

Ключевые слова: Кредит, финансы, банковское дело, экономика, валюта, организация, торговля, реформы.

Laman Elimkhan ALLAHVERDIYEVA

Western Caspian University , Master's student

E-mail: lamanallaverdiyev@gmail.com

ORGANIZATION OF THE ROLE OF INTERNATIONAL FINANCIAL CREDIT ORGA- NIZATIONS IN THE WORLD ECONOMY

Summary

The purpose of the research work is to classify international financial credit organizations and to study the management system of the lending mechanism of the world economy. After the Second World War, rapid international financial cooperation between countries emerged. Thus, many and at the same time very important international financial credit organizations were created. As a result, these organizations played a major role in both the economic and political life of the member countries. In general, the World Bank and the International Monetary Fund (IMF), which were the first to emerge in the world and have a major role in the country's economy, are among the most important international financial institutions. The development goal of the creation of international financial credit organizations was to prevent economic crises by ensuring the reconstruction of the economies of European countries after the war, and at the same time to ensure the rapid economic development of new states by creating these institutions.

Keywords: Credit, finance, banking, economy, currency, organization, trade, reforms